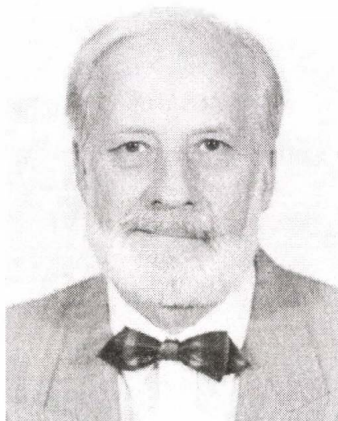

DR. EIBEN OTTÓ
(1931–2004)

Eiben Ottó, a biológiai tudományok doktora, a biológiai antropológia nemzetközileg elismert tudósa, az ELTE TTK Embertani Tanszékének több évtizeden át volt vezetője, életének 74. évében, 2004. november 16-án elhunyt.

Eiben Ottó 1931-ben született Szombathelyen. A debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen 1954-ben szerzett biológia-kémai szakos középiskolai tanári oklevelet. Már mint első éves hallgató bekapcsolódott a Malán Mihály professzor által vezetett Embertani Tanszék kutató munkájába.

1963-ban hívták meg az ELTE Embertani Tanszékére, amelynek 1975 és 1996 között vezetője volt. Haláláig aktívan dolgozott.

Tudományos kutatómunkája két fő problémakörre terjed ki: a gyermekek növekedésére, érésére, a növekedési és érési folyamatok szekuláris változására valamint az emberi testalkat variációira.

„Körmendi növekedésvizsgálata” nemzetközi hírvű szekuláris trend tanulmány. Az 1958 és 1988 között (tízévenként) végzett négy vizsgálata eredményeiről kismonográfiát adott ki 1988-ban (a “Humanbiologia Budapestinensis” 6. supplementuma). A legutolsó utánvizsgálatot 1998-ban végezte, amelynek feldolgozott eredményeit egybevetve az előző vizsgálatok eredményeivel, a 2003-ban megjelent „Körmend ifjúságának biológiai fejlettsége a 20. század második felében” c. monográfiában publikálta. A körmendi növekedésvizsgálatok összegző elemzésének angol nyelvű kéziratán dolgozott, amelyet azonban már nem tudott befejezni.

Eiben professzor nevéhez fűződik az első magyar országos reprezentatív növekedésvizsgálat, amely alapján 1986-ban munkatársaival kidolgozta az első hazai „növekedési standardokat”. A 1991-ben megjelent, angol nyelvű monográfiában (Hungarian National Growth Study: HNGS) közzétette a vizsgálati alapadatait, amelyeket mind a hazai, mind a külföldi humánbiológiai, gyermekgyógyászati, testnevelési, sportedzői, valamint a gyógypedagógiai gyakorlatban általánosan használnak.

A testalkati variációk kutatásában új multivariációs elemző módszert dolgozott ki, és több új vizsgáló eljárást vezetett be. A testalkati kutatásaival megteremtette hazánkban a korszerűalkattani kutatások alapjait, kialakította a kinantropometriai szemléletet. Kutatási eredményei nemzetközileg nemcsak ismertek, de elismertek is.

Eiben Ottó nemzetközileg a legismertebb magyar antropológus volt. A nemzetközi tudományos élet fórumain mindig jelen volt, a világ szinte valamennyi országában tett tanulmányutat, 15 ország 30 egyetemén és számos nemzetközi humánbiológiai kurzuson tartott előadásokat.

Eiben professzor szakirodalmi teljesítménye is kimagasló: 21 könyv és 292 tanulmány. Az ezekre történt több, mint 1000 hivatkozással Eiben professzor a legtöbbet idézett hazai antropológus.

Kutatásai mellett fontos feladatának tartotta a tanítást is. Több évtizeden át adta elő az „Embentan és emberszármazástan” ill. „Humánbiológia” c. főkéllégiumot és számos speciális kollégiumot. Megszervezte és vezette az antropológus/humánbiológus posztgraduális szakképzést. Nyugdíjazásáig, 2001-ig irányította a Humánbiológia PhD alprogramot. Iskolateremtő tevékenységét az irányításával készült magyar és külföldi egyetemi doktori és kandidátusi, ill. PhD disszertációk sora jelzi.

Tudományszervező tevékenysége szinte utolérhetetlen: a Magyar Biológiai Társaság főtitkára, majd alelnöke, az MTA Antropológiai Bizottság elnöke 1985–1999 között, a European Anthropological Association elnöke 1986–88 között, előtte és utána alelnöke, az International Association for Human Auxology elnöke 1991–1994 között, több nemzetközi antropológiai/humánbiológiai társaság alapító, ill. elnökségi tagja volt.

Szerkesztette az Anthropologiai Közleményeket 1965 és 1999 között. Megindította, szerkesztette a Humanbiologia Budapestinensis c. monográfia-sorozatot és annak supplementum sorozatát.

Számos nemzetközi kongresszust és hazai konferenciát szervezett sikerrel. E tevékenysége az 1970-es években még „ablaknyitás” volt a nyugati tudományos világ felé: számos világhírű professzor jött el és a fiatal magyar kollégáknak lehetősége volt arra, hogy az addig csak irodalomból ismert világnagyságoktól közvetlenül is tanulhassanak.

Szakmai tevékenységéért több hazai és külföldi elismerést kapott. Az országos reprezentatív növekedésvizsgálatának megszervezését és eredményeit 1986-ban Állami Ifjúsági Díjjal ismerték el. Nemzetközileg elismert kutatásiért és iskolateremtő tevékenységéért 1995-ben a Művelődési és Közoktatási Minisztérium Szent-Györgyi Albert Díjjal, 1999-ben az MTA Szentágotthai János Díjjal tüntette ki. A Csehszlovák Antropológiai Társaság Hrdlička emlékéremmel (1987), a Horvát Antropológiai Társaság Gorjanovič-Kramberger plakettel (1996), a Nemzetközi Kinantropometriai Társaság „Award of Merit” plakettel (1998) ismerte el nemzetközi színvonalú kutatási és tudományszervezői aktivitását. A Horvát Antropológiai Társaság (1992), a Lengyel Antropológiai Társaság (1995) és a European Anthropological Association (1996) tiszteleti tagjává választotta őt.

2002-ben pedig a Magyar Tudományos Akadémia elnöksége és az Arany János Közalapítványnak a Tudományért Kuratóriuma kiemelkedő tudományos életműve elismerésképpen Eötvös József Koszorúval tüntette ki.

Egy sikerekben és eredményekben gazdag életút rövid ismertetésével és méltatásával egy igen aktív élet munkájának csak legfontosabb eredményei foglalhatók össze, és ezek mögött az eredmények mögött az ember tevékenységének környezetére gyakorolt igen sokrétű hatása csak felsejlik. Eiben tanár úr elment – a humánbiológiával foglalkozó kutatók az egész világon gyászolták –, de emléke és munkásságának eredményei bennünk, ill. velünk tovább élnek.

Bodzsár Éva